

Оксана РУДА

доктор історичних наук, старший дослідник

старший науковий співробітник відділу новітньої історії

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAD-4620-2020>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4361-8313>

e-mail: oxana.ruda@gmail.com

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛЬСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЩОДО УКРАЇНИ Й УКРАЇНЦІВ (2022–2025): ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА ДИНАМІКА ЗМІН

Проаналізовано динаміку та трансформацію громадської думки Польщі щодо України у 2022–2025 рр., від початку повномасштабного вторгнення Росії. З'ясовано, що беспрецедентний пік солідарності з українцями з боку польського населення, зафіксований у перші місяці війни, був унікальною, високоемоційною та кризовою реакцією, що мобілізувала як державні інституції, так і громадянське суспільство. Вказано, що він був зумовлений гуманітарним імперативом і спільним усвідомленням екзистенційної загрози з боку Російської Федерації, однак цей сплеск підтримки був радше аномалією, аніж стабільним відображенням глибинних настроїв, що зумовило його подальше неухильне зниження. Поступове падіння рівня підтримки розглянуто як повернення до більш прагматичного стану громадської думки, що формується під тривалим впливом безпекових і соціально-економічних наслідків війни.

Закцентовано, що трансформація суспільних настроїв відбувалася під впливом комплексу економічних, політичних, історичних та інформаційних чинників. Зауважено, що «зернова криза» стала тригером для соціального напруження та економічних протестів, а українське питання було інструменталізовано під час парламентської 2023 р. та президентської 2025 р. виборчих кампаній, що активізувало антиукраїнські популістські наративи.

Зазначено, що нерозв'язані питання історичної пам'яті, передусім Волинська трагедія 1943 р., залишаються латентним, але вагомим чинником напруги, насамперед у контексті євроінтеграційних перспектив України. Стверджено, що ці вразливості системно використовують російські дезінформаційні кампанії для посилення «втоми від війни» та підриву українсько-польської солідарності. Відзначено, що збереження стратегічного партнерства між Варшавою та Києвом вимагає від обох сторін системного підходу і політичної волі для розробки довгострокових рішень, ведення чутливого історичного діалогу та спільного зміцнення стійкості до деструктивних інформаційних впливів.

Ключові слова: громадська думка, українсько-польські відносини, російсько-українська війна, солідарність, «втома від війни», «зернова криза», історична пам'ять, дезінформація.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації (РФ) в Україну в лютому 2022 р. призвело до кардинальної трансформації регіонального безпечового середовища та суттєво вплинуло на динаміку двосторонніх відносин України з її західними партнерами, передусім із Республікою Польща (РП). Безпрецедентна хвиля солідарності та масштабна підтримка, продемонстровані польським суспільством на початковому етапі війни, стали важливим чинником зміцнення української стійкості. Саме геополітичне розташування Польщі й активізація російського експансіонізму зробили дії Варшави рішучими та безкомпромісними, що відобразало глибоке усвідомлення спільної загрози й історичного досвіду. Три роки потому Польща і надалі залишається одним із ключових союзників України – центром постачання західної зброї та активним захисником інтересів Києва, однак через затяжний характер збройного конфлікту, економічні труднощі, польські внутрішньополітичні процеси та поширення російських деструктивних наративів суспільні настрої поляків поступово трансформувалися (Gera, 2025). У цьому контексті вивчення еволюції громадської думки в Польщі щодо України й українців у 2022–2025 рр. набуває особливої актуальності, оскільки дає змогу простежити ключові тенденції, визначити домінантні фактори впливу та окреслити потенційні ризики для подальшого розвитку українсько-польського стратегічного партнерства. Наукова значущість такого аналізу посилюється, з огляду на сучасні геополітичні реалії, у яких формування спільної позиції міжнародної спільноти щодо врегулювання конфлікту з РФ потребує стабільної та передбачуваної підтримки з боку сусідніх країн, зокрема РП. Відтак громадська думка в цій країні стає критично важливим чинником у прогнозуванні майбутньої співпраці й у формуванні ефективних механізмів реагування на нові виклики.

Мета статті – комплексний аналіз трансформації громадської думки в Польщі щодо України й українців у 2022–2025 рр., з акцентом на виявленні основних факторів впливу, динаміки змін у суспільних настроях, а також визначенні потенційних наслідків цієї еволюції для подальших українсько-польських відносин.

Окремі аспекти співпраці між Україною та Польщею, охоплюючи політичні, військові й економічні чинники, а також ставлення поляків до українців, аналізували українські дослідники. Історичні передумови й еволюцію українсько-польських відносин, починаючи з ХХ ст. і до початку повномасштабної російсько-української війни, висвітлювали Леонід Зашкільняк (Зашкільняк, 2008), Сергій Стоєцький (Стоєцький, 2009), Леся Алексієвець, Микола Алексієвець та Ірина Ільчук (Алексієвець, Алексієвець, Ільчук, 2015), а також Олег Піх (Піх, 2017). Ідеологічне підґрунтя сучасної політики Варшави, зокрема доктрину Єжи Гедройця (Jerzy Giedroyc), охарактеризувала Марія Сеніч (Сеніч, 2011). Новий етап відносин після 2022 р. і зовнішньополітичні ініціативи Польщі на підтримку України стали предметом вивчення Станіслава Желіховського й Ірини Тихоненко (Желіховський, Тихоненко, 2023), а також Василя Бусленка (Бусленко, 2024). Безпечові чинники у відносинах розглядав Сергій Федуняк (Feduniak, 2021). Соціологічний вимір двосторонніх реляцій у воєнний період представили Наталія Бойко та Людмила Скокова (Бойко, Скокова, 2022). Окремі аспекти зміни настроїв у суспільствах і вплив російської дезінформації висвітлено у публікаціях Ірини Озтурк (Озтурк, 2025), Віталія Дячука (Дячук, 2024) та Зоряни Варені (Вареня, 2025).

Еволюцію українсько-польських відносин аналізували також польські вчені. Так, досліджуючи розвиток взаємин між Польщею та Україною упродовж 2005–2012 рр.,

Валенти Балук (Walenty Baluk) відзначив перехід від «романтизму до прагматизму» (Baluk, 2012), а роль «складної спадщини» та історичної пам'яті у двосторонніх контактах аналізував Мацей Мруз (Maciej Mróz) (Mróz, 2015). Еволюцію підходів польських політичних партій до східної політики вивчав Войцех Сокул (Wojciech Sokół) (Sokół, 2022). Реакцію Польщі на кризу біженців у 2022 р. та подальшу їх інтеграцію висвітлювали Мацей Дущик (Maciej Duszczyk) і Павел Качмарчик (Paweł Kaczmarczyk) (Duszczyk, Kaczmarczyk, 2022), а також Йоланта Шиманска (Jolanta Szumańska) у звіті для Гарвардського університету (Szumańska, 2023). Новітній теоретичний підхід, що пояснює польську підтримку України через призму онтологічної безпеки й ідентичності, запропонували Ришард Шиновські (Ryszard Szynowski) та Пьотр Гіл (Piotr Gil) (Szynowski, Gil, 2025).

Аналітичні публікації та статті у провідних міжнародних медіа (зокрема Politico, The Associated Press, BBC News, The Wilson Center) висвітлюють політизацію «українського питання» під час виборчих кампаній у Польщі в 2023 р. та 2025 р., загострення соціальної напруги через «зернову кризу» та поширення антиукраїнських наративів у польському суспільстві.

Джерельна база дослідження – соціологічні опитування та звіти провідних інституцій, як-от: польські Центр дослідження громадської думки (Centrum Badania Opinii Społecznej, CBOS), Центр Мерошевського (Mieroszewski Centre), Фонд Інститут ринкових та соціальних досліджень (Fundacja Instytut Badań Rynkowych i Społecznych, IBRiS), американський Дослідницький центр П'ю (Pew Research Center), а також дані «Євробарометра» (Flash Eurobaromete) та Національного демократичного інституту (National Democratic Institute, NDI). Ці джерела дають змогу простежити динаміку змін у ставленні поляків до українців та України, а також впливу внутрішньополітичних і соціально-економічних чинників.

Відновлення незалежності України у 1991 р. відкрило нову сторінку в українсько-польських відносинах. РП стала першою державою, яка визнала незалежність України, що мало важливе символічне та геополітичне значення, заклавши фундамент для конструктивного діалогу та стратегічного партнерства, формалізованого Договором між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 1992 р. Польська влада вбачала в незалежній Україні важливий чинник регіональної й загальноєвропейської стабільності, розглядаючи її як своєрідний буфер, що відділяв Польщу та Європу від Росії. Таким чином, геополітичний чинник, пов'язаний із необхідністю протистояти потенційним неоімперським амбіціям РФ, а також спільність інтересів, зумовлена прагненням обох країн до європейської та євроатлантичної інтеграції, стали важливими компонентами українсько-польського зближення і сформували позитивний порядок денний (Стоєцький, 2009, с. 54; Піх, Руда, 2022, с. 185–186; Feduniak, 2021, s. 320). Польща була одним із ключових адвокатів України на міжнародній арені, підтримуючи її суверенітет, територіальну цілісність та євроінтеграційні прагнення, що особливо яскраво проявилось під час Помаранчевої революції 2004 р. та Революції Гідності 2013–2014 рр. На цьому тлі активно розвивалися економічні зв'язки, зростала трудова міграція українців до Польщі, інтенсифікувалися культурні та міжособистісні контакти. Однак, попри загалом позитивну динаміку і наявність спільних стратегічних цілей, двосторонні відносини періодично ускладнювалися через розгортання дискусій щодо різних інтерпретацій українсько-польського історичного минулого та питання історичної

пам'яті. Трагічні події спільного минулого, зокрема Волинська трагедія 1943–1944 рр., операція «Вісла» 1947 р., діяльність Організації українських націоналістів, Української повстанської армії та польської Армії Крайової (Armia Krajowa), залишалися чутливими темами. Ці питання часто ставали об'єктом політичних маніпуляцій та інструменталізації з боку певних політичних сил в обох країнах, що призводило до напруженості у двосторонньому діалозі. Спроби досягнення спільного бачення історичних подій через спільні комісії істориків і декларації на вищому рівні мали обмежений успіх у транслюванні примирення на ширші суспільні верстви (Алексієвцев, Алексієвцев, Ільчук, 2015, с. 116; Піх, 2017, с. 543–545, 551–554, 557–559; Baluk, 2012, s. 29).

Анексія Криму РФ та початок збройної агресії на Донбасі у 2014 р. суттєво актуалізували безпековий вимір українсько-польського співробітництва. Офіційна Варшава засудила дії Кремля, підтримала запровадження міжнародних санкцій проти РФ та активізувала надання Україні політичної, фінансової та військово-технічної допомоги (Піх, 2021, с. 304–306; Бусленко, 2024, с. 36). Однак, навіть на тлі спільної загрози, розбіжності в історичних оцінках продовжували періодично виходити на передній план, як це сталося, наприклад, у 2016 р. після ухвалення Сеймом Польщі документа, яким події на Волині та в Галичині 1943–1945 рр. було названо «геноцидом громадян Польщі», чи у 2017 р., коли українська сторона заблокувала пошуково-ексгумаційні роботи в Україні Польського Інституту національної пам'яті через нищення українських місць пам'яті на польській території тощо (Єндрашик, 2018, с. 247–249; Піх, 2024, с. 406–407, 411–412, 421–423; Mróz, 2015, s. 123; Sokół, 2022, s. 111). Таким чином, до 2022 р. українсько-польські відносини характеризувалися дуалізмом: з одного боку, міцним стратегічним партнерством, зумовленим спільними геополітичними інтересами, а з іншого – обтяженістю невирішеними питаннями складного історичного минулого, що створювало певні виклики для їх стабільного розвитку.

Після початку повномасштабної російсько-української війни офіційна Варшава зайняла рішучу позицію, однозначно засудивши збройну агресію Кремля. Ця безкомпромісна реакція стала визначальною для подальшої політики Польщі щодо України, а її географічне положення як найближчого західного сусіда зумовило роль головного гуманітарного та логістичного хабу: Польща надала притулок мільйонам українських біженців (станом на травень 2025 р. у PESEL-UKR зареєстровано 994 175 біженців із України (Ukraine Refugee, 2025)), стала каналом постачання військової техніки, економічної та гуманітарної допомоги. У військовому та економічному вимірах Варшава надала Києву допомогу на суму понад 3,2 млрд євро, виділивши на підтримку України 4,91 % свого валового внутрішнього продукту – один із найвищих показників серед країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО) (Polska pomoc, 2024). Польща не лише належить до тих держав, які прийняли найбільшу кількість українських біженців у Європі, але й активно підтримувала Україну в межах міжнародних інституцій. Відтак, реакція Польщі на повномасштабне вторгнення не обмежилася гуманітарною допомогою, а охопила значні військові й фінансові зобов'язання, рішучу політичну підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, посилення глобальної солідарності з Києвом, а також інтеграції України до ЄС (Європейський Союз) та НАТО (Желіховський, Тихоненко, 2023, с. 63–64; Jarosak, 2025).

Така багаторівнева підтримка України з боку Польщі, що, до певної міри, виходила за межі сучасного геополітичного раціоналізму, не зводиться лише до емпатії чи

морального обов'язку. Високий рівень підтримки детермінований комплексним поєднанням стратегічних інтересів та глибоко вкорінених ідентичнісних чинників, невід'ємно пов'язаних з уявленнями про онтологічну безпеку. У польській політичній культурі та історичній свідомості незалежна Україна традиційно сприймалася як ключова «буферна зона» проти російського експансіонізму. Ця концепція, що має значне історичне підґрунтя, зокрема формалізована у доктрині Гедройця-Мерошевські¹, акцентує на екзистенційній важливості українського суверенітету для безпеки Польщі (Сенич, 2011, с. 50–56; Korowski, 2008). Існування України як просторової та геополітичної межі з Росією сприймається як фундаментальний чинник зниження ризику прямої загрози польській державності. Таким чином, підтримка України розглядалася як пряме інвестування у власну безпеку й екзистенційний акт захисту суверенітету, який повинен запобігти поверненню регіону під контроль російської сфери впливу. Саме поєднання раціонального усвідомлення ролі України як бар'єра та глибоко вкорінених безпекових страхів і колективної пам'яті пояснює швидкість, масштаб та суспільну згуртованість польської реакції на повномасштабну агресію Росії. Ця реакція була миттєвою та всеосяжною, що відображало глибоке усвідомлення спільної загрози, прямим підтвердженням чого є дані опитування, проведеного CBOS у березні 2022 р., відповідно до якого 85 % поляків вважали, що війна в Україні – безпосередня загроза безпеці Польщі (Duszczak, Kaczmarczyk, 2022, р. 36–40; Szynowski, Gil, 2025, р. 1–21; Opinions, 2022, р. 1).

Початковий сплеск співчуття та солідарності призвів до рекордно високих показників позитивного сприйняття поляками України й українців. До прикладу, у перші місяці війни у польському суспільстві спостерігався майже універсальний консенсус щодо необхідності надання допомоги українцям, за що у лютому 2022 р. висловилися 94 % громадян Польщі (Opinions, 2022; Król, Muck, Oczkowska, 2025), а у березні та квітні того ж року ця кількість все ще перевищувала 90 %. Солідарність польського народу з українським була не лише декларативною, а й активно втілювалася в життя. Понад 70 % польських домогосподарств заявили, що надавали допомогу українцям, до того ж понад 10 % (приблизно 1,3 млн домогосподарств) надавали безпосередню особисту допомогу біженцям. Форми допомоги були різноманітними: 59 % поляків надавали матеріальну допомогу, 53 % – фінансову, 20 % – допомагали з вирішенням різних питань, 17 % – займалися волонтерством, 7 % – надавали житло, а 5 % – транспорт (Król, Muck, Oczkowska, 2025). За даними Польського економічного інституту та Польського банку розвитку, відповідно до опитувань, проведених у травні 2022 р., 53 % польських підприємств були залучені до надання допомоги Україні та українським біженцям, які прибули до Польщі (Szymańska, 2023, р. 5).

Польське суспільство демонструвало широку підтримку міжнародних дій щодо України. Так, у березні 2022 р. більшість поляків підтримувала дипломатичний тиск на Росію (91 %, із них 72 % висловлювалися за рішучі дії), повну політичну та

¹ Концепція Гедройця-Мерошевські – це ідеологічна доктрина польської зовнішньої політики, що ґрунтується на переконанні, що безпека та суверенітет Польщі можливі лише за умов тісної співпраці з народами Центрально-Східної Європи у спільному протистоянні кремлівській загрози. Єжи Гедройць вважав, що лише солідарність і стратегічне партнерство з Україною, Литвою та Білоруссю створюють підґрунтя для стабільності в регіоні й гарантують незалежність Польщі. Юліуш Мерошевські (Juliusz Mieroszewski) застерігав, що за відсутності такої співпраці народи регіону по черзі стануть жертвами російської експансії, а Центрально-Східну Європу може спіткати доля, подібна до балканських конфліктів.

економічну ізоляцію Росії від Заходу (91 %, із них 69 % рішуче), надання фінансової допомоги Україні (93 %, із них 66 % рішуче) та постачання військового обладнання і зброї (90 %, із них 62 % рішуче) (Opinions, 2022, р. 2). Підтримка членства України в ЄС (90 %, із них 60 % висловлювалися за якомога швидше приєднання) та НАТО (88 % та 58 % відповідно) у короткостроковій або довгостроковій перспективі домінувала в усіх соціодемографічних групах, що вказувало на широкий консенсус щодо стратегічної інтеграції України із західними структурами безпеки (Opinions, 2022, р. 3). У наступні роки підтримка членства України в європейських та євроатлантичних структурах залишалася стабільною, однак спостерігалось незначне зниження. Беззаперечний вступ України в НАТО у грудні 2024 р. підтримали 26 % респондентів (у лютому того ж року було 30 %). Ще більша група, яка становить 33 % опитаних, виступила за членство України, але за умови припинення війни з Росією та виконання вимог цієї організації. Проти членства України висловилися 18 % респондентів (у лютому таких було 14 %), а 22 % не визначились із цього питання (Поляки про Україну, 2025, с. 59).

Підтвердженням високого початкового рівня солідарності стала одноставна підтримка прийняття українських біженців, продемонстрована польським суспільством на початку 2022 р. Зауважу, що, за даними загальноукраїнського соціологічного дослідження «Українці та війна», проведеного дослідницькою панеллю «Власна думка» компанії Research.ua за підтримки Інституту соціології Національної академії наук України та з ініціативи Офісу Президента України 9–11 квітня 2022 р., серед українців, які виїхали за кордон у пошуках прихистку від воєнних дій, найбільше біженців виїхало саме до Польщі (37,6 %) (Українці, 2022, с. 4). Обрання Польщі як тимчасового місця перебування було пов'язане з політичними, культурними, особистісними релігіями, які мають як актуальну ситуативну чинність, так й історичне соціокультурне підґрунтя (Бойко, Скокова, 2022, с. 13, 20). За даними опитування американського Дослідницького центру П'ю, проведеного 25 березня – 5 травня 2022 р., вісім із десяти поляків підтримували прийняття біженців із країн, де люди тікають від насильства та війни, що продемонструвало значне зростання, порівняно з 49 % у 2018 р. Водночас на тлі російсько-української війни змінилося ставлення поляків до Росії, 94 % із яких вважали РФ серйозною загрозою, порівняно з 65 % у тому ж 2018 р. (Poushter, Huang, Slancy, 2022). Однак якщо у 2022 р. за прийняття українських біженців у Польщі висловлювалися 94 % поляків (57 % відповіли «однозначно так», а 37 % – «скоріше так»), то упродовж 2023 р. цей показник знизився з 81 % на початку року (30 % відповіли «однозначно так», а 51 % – «скоріше так») до 62 % у листопаді того ж року (18 % відповіли «однозначно так», а 44 % – «скоріше так») (Opinions, 2022, р. 2; Co Polacy sądzą, 2024, s. 2).

Хоча опитування CBOS за 2023 р. усе ще підтверджували готовність поляків приймати українців, однак уже намітилося зростання занепокоєння щодо соціально-економічних навантажень, пов'язаних з обсягом підтримки, які згодом було названо «втомою від війни» та «зниженням підтримки». Як наслідок, наступні роки продемонстрували подальший спад підтримки: за даними CBOS, у березні 2024 р. лише 61 % поляків (17 % відповіли «однозначно так», а 44 % – «скоріше так») підтримував прийняття у Польщі українців, станом на жовтень – 53 % (14 % відповіли «однозначно так», а 39 % – «скоріше так»). У грудні того ж року ця кількість хоча й зросла до 57 % (12 % відповіли «однозначно так», а 45 % – «скоріше так»), однак на початку

2025 р. становила 50 %, що засвідчило значне зменшення готовності польського суспільства надалі приймати біженців з України. Небажання приймати українців почало неухильно зростати від вересня 2023 р. і коливалося в межах 18–24 % тих, хто був радше проти прийняття українських біженців, та 10–18 % – хто був категорично проти такого рішення (O Ukraińcach w Polsce, 2024; Polacy o wojnie, 2024, s. 1–2; Polacy sądzą, 2024).

У перші місяці війни також значно зріс показник симпатії поляків до українців. Звіт Worldwatch за березень 2022 р., складений на основі результатів опитувань IBRiS, дає унікальне уявлення про ставлення до українців, емоції, страхи та надії поляків в умовах російсько-української війни. Для порівняння: у 2021 р. позитивне ставлення до українців декларували 52 % опитаних, а у березні 2022 р. цей показник зріс до 64 %, байдуже ставлення зменшилося з 39 % до 29 % відповідно, а негативне – з 9 % до 7 %. Показовим є те, що на тлі зростання симпатії до українців зростало негативне ставлення до росіян, яке від 2021 р. до 2022 р. зросло від 14 % до 60 %, натомість показник позитивного ставлення знизився з 47 % до 22 %, байдужість зменшилася з 39 % до 18 % (Wojna w Ukrainie, 2022).

Однак із плином часу ставлення до українців у польському суспільстві змінилося. Так, на початку 2023 р. симпатію до українців виражали 51 % поляків, а антипатію – 17 %, натомість наприкінці 2024 р. – на початку 2025 р. симпатія впала до рівня, близького довоєнному – 40 %, а антипатія зросла до 30 %. Тобто за останній рік падіння симпатії становило 10 пунктів, натомість антипатія зросла на 8 пунктів (Stosunek Polaków, 2025, s. 2–3; Polacy o wojnie, 2024, s. 1; Król, Myck, Oczkowska, 2025). Щодо українців, то, за даними загальнонаціонального соціологічного опитування, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва разом зі соціологічною службою Центру Разумкова 8–15 грудня 2023 р., 66 % ставилися до Польщі позитивно, негативне ставлення продемонстрували 8 % опитаних, а 22 % – нейтральне ставлення. 51 % респондентів вважав, що населення Польщі позитивно ставиться до України, тоді як 13 % були переконані, що поляки негативно налаштовані до України (Дячук, 2024). Результати опитувань CBOS, проведених у лютому 2025 р., засвідчили зростання критичного ставлення поляків до українців. Так, 38 % поляків відкрито заявили про антипатію до українців – це вперше за багато років перевищило кількість тих, хто продовжував відчувати симпатію (30 %). Щодо тих, хто задекларував байдуже ставлення, то показник зупинився на позначці 27 %. Парадоксально, що у випадку з росіянами показник декларування симпатії не змінився (8 %), натомість рівень антипатії, порівняно з 2024 р., зменшився з 76 % до 72 % (Attitude, 2025, p. 1).

Що ж до сприйняття поляками українсько-польських відносин, то дослідження, проведене у грудні 2024 р. для Центру Мєрошевського, демонструє, що 37 % респондентів сприймали їх як нейтральні, позитивно оцінювали – 31 %, що означає, що ця кількість залишилася стабільною, порівняно з лютневим опитуванням того ж року. Натомість 22 % респондентів оцінили ці відносини як погані (порівняно з 19 % у лютому того ж року) (Поляки про Україну, 2025, с. 68).

Поряд зі зміною симпатії, також еволюціонувала й думка поляків про українців. Так, станом на грудень 2024 р., відповідно до результатів грудневих фокус-інтерв'ю для Центру Мєрошевського, «дуже добру» думку про українців висловили 4 %, «добру» – 19 %, «нейтральну» – 41 %, «погану» – 20 %, а «дуже погану» – 10 %, 5 % – відповіли «важко сказати» (Поляки про Україну, 2025, с. 19). У цьому ж дослідженні 47 %

поляків назвали українців «сусідами», порівняно з 45 % у лютому 2024 р. Аналогічне зниження відбулося і в категорії «союзники» (з 8 % до 6 %). Водночас дещо зросла кількість тих, хто назвав українців «ворогами» (від 12 % до 14 %), тоді як відсоток тих, хто обрав слово «друзі», залишилася фактично незмінною (5 % у лютому, 4 % у грудні). Подібні результати свідчать про посилення тенденції до більш прагматичного сприйняття українців, а не через призму емоційної солідарності, насамперед зважаючи на те, що тих, хто називає себе «братами і сестрами», дещо поменшало (2 %). Категорія «конкуренти» залишається стабільною на рівні 8 %, що, ймовірно, пов'язано з досить поширеним сприйняттям українців як конкурентів на ринку праці, а українського бізнесу як конкурента для польської економіки (Поляки про Україну, 2025, с. 23).

На тлі зниження симпатії та погіршення загального ставлення поляків до українців дослідження, проведені у грудні 2024 р. для Центру Меровського, продемонстрували також спад підтримки. Так, дещо знизився рівень підтримки продовження військової допомоги Україні з боку Польщі. Позитивні відповіді («однозначно так» і «радше так») надали загалом 49 % опитаних, порівняно з 54 % у лютому того ж року. Водночас збільшилася кількість тих, хто виступає проти надання військової допомоги: від 26 % (15 % «радше ні» і 11 % «однозначно ні») до 35 % («радше ні» – 19 % та «однозначно ні» – 16 %) (Поляки про Україну, 2025, с. 34).

В окреслений період також зростала кількість респондентів, які вважали, що уряд зробив занадто багато для розміщення та допомоги українським біженцям, зрісши на 14 відсоткових пунктів між 2022 р. та 2024 рр. Так, відсоток респондентів, які підтримують продовження допомоги українським біженцям, зменшився з 42 % у лютому 2024 р. до 40 % у грудні того ж року. Водночас побільшало тих, хто проти продовження допомоги: від 33 % у лютому до 37 % у грудні (Поляки про Україну, 2025, с. 36). Останні результати також відображають помітне зростання відсотка поляків, які вважають, що обсяг допомоги, яку надає РП українським біженцям, є «занадто великим». У листопаді–грудні 2024 р. таку думку висловив 51 % респондентів, тоді як у лютому їх було 44 %. Кількість тих, хто оцінював допомогу як «відповідну», зменшилася з 36 % до 33 %. Лише 5 % опитаних у лютому та грудні вважали допомогу «недостатньою». Зростання відсотка тих, хто вважав допомогу «занадто великою», ймовірно, вказує на відчуття надмірного навантаження на державні ресурси, такі як бюджет, система соціального захисту або державна інфраструктура (Поляки про Україну, 2025, с. 35). Примітно те, що вже у березні 2022 р., коли Польща лише почала приймати біженців з України, а 94 % населення підтримувало таку політику, 46,5 % поляків висловлювали побоювання, що через українців їм буде важче працювати, 60,2 % – погіршиться доступ до медичного обслуговування, 50,7 % – погіршиться ситуація у польських школах та дошкільних закладах. Щороку ці побоювання все більше вкорінювалися в свідомості поляків і впливали на ставлення до українців. Подібні тенденції спаду підтримки українських біженців спостерігалися у більшості країн ЄС. Так, якщо у 2022 р. результати опитування населення держав ЄС «Євробарометр» щодо їхньої реакції на війну в Україні показали сильну підтримку серед європейців України та її переміщених осіб (88 % респондентів у всьому ЄС схвалили прийняття людей, які тікають від війни, до того ж високий рівень підтримки надійшов із країн Північної Європи), то уже через рік опитування «Євробарометр» показав зниження цієї підтримки, хоча вона залишалася високою – на рівні 76 % у всьому ЄС. У 2024 р. підтримка українських біженців знову знизилася до 71 %, з осо-

бливо низькою часткою в Польщі (60 %), що стало тривожним сигналом «втоми від війни» (EU's response, 2022; Wojna w Ukrainie, 2022; Consolini, 2025).

Зауважу, що ще влітку 2023 р. у звіті спеціального радника ЄС з питань України Лодевейка Ашера (Lodewijk Asscher) ішлося про те, що криза вартості життя суттєво вплинула на сім'ї з низьким та середнім рівнем доходу в країнах, що приймають українських біженців, створивши сприятливе середовище для посилення ефективності російської пропаганди. Відповідно до цього звіту, Комісар ЄС із питань внутрішніх справ Ільва Йоханссон (Ylva Johansson) наголосила, що «у деяких державах-членах починає проявлятися те, що ми можемо назвати “втомою від солідарності”» (Casert, 2023). Ця проблема безпосередньо стосувалася й Польщі.

Загалом, результати опитувань, проведених серед поляків у 2022–2025 рр., демонструють еволюцію суспільних настроїв. Якщо у 2022 р. переважали співчуття та готовність допомогти, то у наступні роки помітно зросла кількість осіб, які висловлювали нетерпіння і втому від наявної ситуації. Війна в Україні дедалі частіше сприймалася поляками як проблема, що безпосередньо впливає на їхнє повсякденне життя (Поляки про Україну, 2025, с. 23). Підтвердженням поширення «втоми від війни» серед поляків є той факт, що у грудні 2024 р. вперше в польському суспільстві переважили голоси про те, що війну в Україні варто закінчувати, навіть якщо це буде пов'язано з втратою частини території чи суверенності – 55 % проти 31 % голосів за те, що боротьбу потрібно продовжувати та не йти на жодні поступки Росії. До прикладу, упродовж 2022 р. 59–64 % поляків висловлювалися за те, що боротьбу потрібно продовжувати та не йти на жодні поступки Росії, а ті, хто виступав за скоріше завершення війни, коливалися в межах 26–23 %. Натомість у 2023 р. показники залишалися відносно сталими: 50–56 % висловлювалися за продовження боротьби, а лише 30–32 % – за її завершення (Polacy o wojnie, 2024, s. 5).

Зниження суспільної підтримки українців у Польщі – нелінійний процес, детермінований складною взаємодією між початковим емпатійним імпульсом і раціоналізацією соціально-економічних витрат. Феномен «втоми від війни» у цьому контексті посилюється не лише тривалістю самого конфлікту, а й внутрішніми чинниками: інфляційним тиском, зростаючим навантаженням на публічні послуги (охорона здоров'я, освіта) та загостренням конкуренції на ринку праці (Szynowski, Gil, 2025, p. 1–21). На думку керівника кафедри методології соціальних досліджень Інституту філософії та соціології Краківського педагогічного університету професора соціології Пьотра Длугоша (Piotr Długosz), ключовим чинником змін у ставленні польського суспільства до українців є конкуренція за обмежені ресурси. Йдеться, зокрема, про тиск, що зростає, на ринок праці в окремих секторах, підвищення вартості оренди житла у великих містах, а також додаткове навантаження на системи охорони здоров'я та освіти. Заступник директора Центру Мєрошевського Лукаш Адамські (Łukasz Adamski) доповнює цю оцінку, зазначаючи, що «неможливо було очікувати, що стан надзвичайно потужної позитивної емоційної мобілізації з початку війни збережеться протягом кількох років» (Озтурк, 2025).

Емпіричні дані підтверджують наявність прямої кореляції між погіршенням фінансового стану польських домогосподарств і зниженням їхньої готовності підтримувати як українських біженців, так і надання військової допомоги. Таким чином, спостерігається поступовий перехід від початкового альтруїзму до прагматизму, у межах якого допомога Україні починає концептуалізуватися як економічне навантаження,

що становить загрозу для особистого добробуту польських громадян (Consolini, 2025; Poland, 2025; Economic forecast, 2025; OECD Economic Surveys, 2025; Szynowski, Gil, 2025, p. 1–21).

Оприлюднене ще у грудні 2023 р. опитування NDI за травень–червень того ж року виявило амбівалентність щодо сприйняття поляками переваг і недоліків присутності українських біженців. Серед переваг поляки найчастіше називали те, що біженці «виконують роботу, яку поляки не хочуть» (41 %), «витрачають гроші й стимулюють економіку» (34 %) та «сплачують податки» (29 %). Однак значна частина респондентів також вказувала на недоліки, сприймаючи біженців як «навантаження на державні соціальні програми» (35 %) і «систему охорони здоров'я» (30 %). Іншими занепокоєннями були зайняття житла (20 %), несплата податків (19 %) та зниження рівня зарплат (16 %) (Public Opinion, 2023). У суспільному дискурсі дедалі частіше фіксувалося занепокоєння надмірним, на думку респондентів, обсягом допомоги Україні, що сприймався як непропорційний, порівняно з іншими країнами ЄС, і таким, що створює додаткове соціально-економічне навантаження на Польщу (Поляки про Україну, 2025, с. 38). Ця ситуація виявила парадокс між фактичним економічним внеском українців та їхнім сприйняттям як тягаря. Хоча опитування показують, що значна частина поляків визнавала економічні переваги українських біженців, одночасно існувало ще сильніше сприйняття їх як «тягаря». Ця суперечність поглиблюється тим, що українці значно сприяють польській економіці, зареєструвавши за 2022–2024 рр. майже 77 700 нових підприємств та сплативши до польського бюджету приблизно 15,1 млрд злотих (орієнтовно 3,9 млрд дол. США) податків (Solovian, 2025). Цей розрив між фактичним економічним внеском та суспільним сприйняттям свідчить про те, що громадська думка формується не лише об'єктивними економічними реаліями, а й значною мірою наративами, дезінформацією та сприйняттям навантаження на державні послуги. Негативні наративи, такі як «українці крадуть гроші з польського бюджету» або «мають пріоритетний доступ до охорони здоров'я», явно більше впливають на громадську думку, ніж позитивні економічні дані. Це акцентує на важливості контрнарративів та ефективної комунікації з боку влади для представлення збалансованої картини впливу біженців (Vernon, 2025).

Значним чинником зміни громадської думки в Польщі також стала «зернова криза», яка виникла через винятки з дозволів ЄС, надані українським вантажівкам, і зростання імпорту дешевого українського зерна, що спричинило протести польських фермерів, блокаду кордону та деструктивні дії щодо української продукції. Цей економічний конфлікт, який зачепив широкий прошарок суспільства, став каталізатором зниження підтримки України та посилення соціальної напруги (Brzeziński, 2025; Jarosak, 2025). Опитування SBOS зафіксувало високий рівень підтримки протестів: 81 % підтримали фермерські виступи, 64 % – блокування кордону, 23 % – знищення українського зерна (Co Polacy sądzą, 2024). Високий рівень схвалення протестів свідчить про їхню широку легітимацію як форми вираження невдоволення. Економічні чинники, зокрема зниження цін і конкуренція на ринку, стали сильними тригерами зміни суспільних настроїв, що уможливили поширення негативних наративів, зокрема через дезінформацію та історичну чутливість. Конфлікт вийшов за межі економіки, набувши політичного виміру та створивши ризики для міждержавної солідарності. Подібні конфлікти вимагають комплексної стратегії реагування, включно з роботою над суспільними наративами (Brzeziński, 2025).

Еволюція польської громадської думки щодо України значною мірою також зумовлена внутрішньополітичними чинниками та риторикою, що посилювалася під час виборчих кампаній 2023 р. та 2025 р. Саме президентська кампанія 2025 р. продемонструвала зростання антиукраїнської популістської риторики кожного з трьох головних кандидатів у президенти: Рафала Тшасковскі (Rafał Trzaskowski) від партії «Громадянська платформа», Кароля Навроцкі (Karol Nawrocki), підтримуваного партією «Право і справедливість», та Славоміра Менцена (Sławomir Mentzen) від ультраправої коаліції «Конфедерація» (Biłonożko, 2025). Найбільш проукраїнським кандидатом був лідер перегонів від коаліції прем'єр-міністра Дональда Туска (Donald Tusk) Рафал Тшасковскі, хоча навіть він обіцяв скорочення соціального забезпечення для українців. Консерватор К. Навроцкі виступав проти членства України в ЄС та НАТО, а також проти фінансової допомоги біженцям, проте підтримував воєнні зусилля. Ультраправий кандидат Славомір Менцен був рішучим антиукраїнським лідером і підтримував «угоду» з російським президентом Владіміром Путіним (Владимир Путин) (Vernon, 2025). Саме ультраправі сили, як-от «Конфедерація», у своїй передвиборчій агітації активно використовували антиукраїнські наративи. Їхня риторика зосереджувалась на уявному «економічному тягарі» підтримки українців, розпалюючи суспільне невдоволення через заяви про «мільярди злотих» витрат на соціальні виплати, ігноруючи внесок української громади в польську економіку. Ультраправі також виступали проти участі Польщі у військовій підтримці України та просували історичні маніпуляції, зокрема щодо постатей Степана Бандери та Романа Шухевича, що перегукуються з російською дезінформаційною кампанією. Така політична інструменталізація гуманітарного питання сприяла формуванню упереджених суспільних настроїв, часто віддалених від реального стану речей, і потребувала системної протидії з боку демократичних інституцій та громадянського суспільства (Jarosak, 2025; Solovian, 2025).

Попри об'єднуючу силу спільної загрози, історичні образи залишаються значною лінією розлому, що використовується політиками, а також перешкоджають повному примиренню. Суперечливі інтерпретації подій, зокрема Волинської трагедії 1943 р. та операції «Вісла», періодично зумовлювали напруження, ускладнюючи сталий розвиток партнерства. Дотепер Волинські події залишаються глибоко символічним питанням та джерелом напруги в українсько-польських відносинах. Опитування Центру Мєрошевського у листопаді–грудні 2024 р. показало, що 46 % поляків заявляли про глибокі знання щодо Волинської трагедії. Понад 40 % поляків вважали, що в історії українсько-польських відносин були події, за які сьогодні українці повинні відчувати провину перед поляками. Порівняно з лютим 2024 р., у грудні того ж року кількість тих, хто поділяє цю думку, зросла від 37 % до 43 %. Кількість респондентів, які дотримуються протилежної думки, практично не змінилася (14 % у лютому, 13 % у грудні того ж року). Необхідність ексгумації жертв конфлікту на Волині 1943 р. часто називається ключовою для побудови тривалих відносин, заснованих на взаємній повазі та розумінні. Загострення конфлікту пам'яті не лише віддзеркалює невирішені історичні питання, але й свідчить про значну роль історичної політики у формуванні національного наративу, і без вирішення цих складних питань минуле продовжуватиме обтяжувати сьогодення (Зашкільняк, 2008, с. 10–13; Поляки про Україну, 2025, с. 45, 49; Jarosak, 2025).

На погіршення польської громадської думки щодо українців значною мірою також вплинула інформаційна війна, яку розгорнула Росія, використовуючи

дезінформацію та маніпуляції для підриву українсько-польської солідарності на соціальному, військовому, політичному й економічному рівнях. Міхал Марек (Michał Marek), керівник неурядової організації, що займається моніторингом дезінформації та пропаганди в Польщі, безпосередньо пов'язує дезінформацію зі зростанням антиукраїнських настроїв у Польщі та вважає, що дедалі більше поляків потрапляють під вплив цієї пропаганди (Vernon, 2025). Російська пропаганда намагається не лише дискредитувати Україну в очах Польщі, а й залякати Польщу, поширюючи тези на кшталт того, що підтримка Варшавою обороноздатності України провокує РФ, а отже, ставить під загрозу безпеку самих поляків, чи, приміром, що через військову допомогу Україні Польща роззброєна і не здатна захистити себе. Водночас Росія намагається поглибити антагонізми між поляками й українцями, маніпулюючи негативним образом українського біженця, зображуючи українців лінивими та меркантильними людьми, що крадуть гроші з польського бюджету, паразитують на добробуті поляків, зловживаючи соціальною допомогою. Ультраправа політична риторика в Польщі часто повторює або узгоджується з наративами російської пропаганди. Російська дезінформація діє як постійний зовнішній тиск, використовуючи вразливості в інформаційному просторі та підживлюючи вже існуючі економічні й історичні образи, щоб поглибити розкол та підрвати солідарність (Вареня, 2025; Solovian, 2025).

Отже, пік солідарності, що припав на перші місяці повномасштабної російсько-української війни, відображав унікальну, кризову та високоемоційну реакцію польського суспільства, зумовлену негайним гуманітарним імперативом і спільним сприйняттям екзистенційної загрози з боку Росії. Цей період був аномалією, а не стабільним відображенням глибинних настроїв. Саме тому щороку сплески солідарності та підтримки неухильно знижувалися, що стало поверненням до попереднього рівня громадської думки, хоча й такого, що все ще перебував під сильним впливом поточного конфлікту.

Громадська думка в Польщі зазнала трансформацій під впливом економічних, політичних, історичних та інформаційних чинників. «Зернова криза» стала тригером соціального напруження, активізувавши історичні травми та популістські наративи. Українське питання було політизоване в межах парламентської 2023 р. та президентської 2025 р. виборчих кампаній, а невирішені питання минулого, зокрема Волинська трагедія 1943 р., дотепер залишаються чинником напруги в контексті євроінтеграційних перспектив України. Російські дезінформаційні кампанії успішно використовували ці вразливості, сприяючи зростанню «втоми від війни» та зниженню рівня підтримки українців. Утримання стратегічного партнерства вимагає від польської та української влади довгострокових рішень: подолання економічних суперечностей, послідовної роботи з історичною пам'яттю та зміцнення стійкості до поширення російських деструктивних наративів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Алексієвець, Л., Алексієвець, М., Ільчук, І. (2015). Трансформація сучасних українсько-польських відносин у політичній сфері до європейсько-атлантичного процесу (1991–2014 рр.). *Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*, 16/2, 108–124. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16(2)_12)

Бойко, Н., Скокова, Л. (2022). Українсько-польські реляції під час війни 2022 року в Україні: підґрунтя та наслідки (соціологічний аналіз). В Т. Астратович-Лейк, Я. Турчин, О. Горбач, О. Цебенко (ред.), *Архітектура безпеки європейського та євроатлантичного просторів: наукова монографія*. Рига, Латвія: «Baltija Publishing», 13–28. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-225-8-1>

Бусленко, В. (2024). Українсько-польські відносини в 2022–2024 рр. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*, 19, 36–41. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-4>

Вареня, З. (2025, 21 травня). Як Росія впливає на польську громадську думку: фейки, пропаганда, маніпуляції. *Аргумент*. <https://argumentua.com/stati/yak-rosiya-vplivaє-na-polsku-gromadsku-dumku-feiki-propaganda-manipulyatsii>

Дячук, В. (2024, 15 січня). Поляки досі у фаворі: як війна змінила уявлення українців про відносини з державами-сусідами. *Infopost*. <https://infopost.media/polyaky-dosi-u-favori-yak-vijna-zminyly-u-yavlennya-ukrayinciv-pro-vidnosyny-z-derzhavamysusidamy/>

Єндрашик, К. (2018). Історичні проблеми та політика пам'яті в польсько-українських стосунках (1991–2017). *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кюраса НАН України*, 3–4, 237–253.

Желіховський, С., Тихоненко, І. (2023). Зовнішньополітичні ініціативи Республіки Польща на підтримку України у російсько-українській війні. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*, 61–71. 10.26693/ahpsxxi2023.si.061. <https://ahpsxxi.org/index.php/journal/article/download/96/79>

Зашкільняк, Л. (2008). Україна і Польща в ХХ столітті: від конфліктів до порозуміння. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 17, 3–18.

Озтурк, І. (2025, 4 червня). Поляки різко змінили ставлення до українців: опитування. *Інформаційне агентство «Главком»*. <https://glavcom.ua/world/observe/poljaki-rizko-zminili-vidnoshennja-do-ukrajintsiv-opituvannja-1061862.html>

Піх, О. (2017). Між партнерством і сусідством: міждержавні відносини України і Польщі у 2005–2015 роках. В М. Литвин (відп. ред.), *Українсько-польські відносини. Новітня доба*. Львів, 541–561.

Піх, О. (2021). Євроатлантична інтеграція у контексті формування системи безпеки та двосторонніх відносин України і Польщі. В І. Соляр (відп. ред.), О. Муравський, М. Романюк (упоряд.), *Воєнно-політичні інтереси України в ієрархії суспільних пріоритетів (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія*. Львів, 273–307.

Піх, О. (2024). Складні питання історичного минулого у відносинах з Україною у польському політичному дискурсі (1991–2019). В М. Литвин, Л. Хахула, О. Піх, В. Пастернак (ред.), *Українські маркери історії Польщі: трансформації другої половини ХХ – початку ХХІ століття*. Львів, 394–426.

Піх, О. М., Руда, О. В. (2022). Польща на шляху системної трансформації: зовнішньополітичні виклики та внутрішньополітичні реформи (1989–2004). В *Central Eastern Europe under 1989–2022 socio-economic, political, and cultural-educational transformations: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 176–203. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-211-1-8>

Поляки про Україну та польсько-українські відносини. Звіт дослідження для Центру Мерошевського. (2025, січень). Варшава. <https://mierszewski.pl/upload/2025/03/polyaki-pro-ukraynu-ta-polsko-ukraynski-vidnosiny.pdf>

Сенич, М. (2011). Проблема української державності в політичній думці Єжи Гедройця. *Studia politologica Ucraino-Polona*, 1, 50–56. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000071176>

Стоєцький, С. В. (2009). *Україна в зовнішній політиці Республіки Польща: євроатлантичний та європейський інтеграційний вимір. (Історико-політологічне дослідження)*. Київ: ВД Дмитра Бураго.

Українці та війна. (2022, квітень). ІС. *Власна думка*. https://i-soc.com.ua/assets/files/news/2022/zvit_170422.pdf

Attitude towards other Nationalities. Polish Publicopinion. (2025, Luty). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 2. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2025/02_2025.pdf

Baluk, W. (2012). Stosunki polsko-ukraińskie w latach 2005–2012. Od romantyzmu do pragmatyzmu. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*, 10, 25–38.

Biłonożko, E. (2025, March 26). Ukrainian Issue in Polish Elections. *The Wilson Center*. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ukrainian-issue-polish-elections>

Brzeziński, B. (2025, February 17). Angry farmers push Poland away from Ukraine. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/angry-farmers-push-poland-away-ukraine-war-russia-donald-tusk-rafal-trzaskowski-presidential-election/>

Casert, R. (2023, June 6). EU Warns of ‘Solidarity Fatigue’ Despite Warm welcome for Millions of Ukraine Refugees. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/eu-ukraine-refugees-solidarity-fatigue-russia-propaganda-0bfd0c6aa7538e8bd823923d82765c57>

Consolini, M. (2025, March 24). Support for Ukraine still high among EU Citizens but some Fall off Apparent among Certain Groups. *Eurofound*. <https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2025/support-ukraine-still-high-among-eu-citizens-some-fall-apparent-among>

Duszczek, M., & Kaczmarczyk, P. (2022, July). Poland and War Refugees from Ukraine – Beyond Pure Aid. *CESifo Forum*, 23/4, 36–40. <https://www.ifo.de/DocDL/CESifo-Forum-2022-4-duszczek-kaczmarczyk-ukrainian-refugee-crisis-july.pdf>

Economic forecast for Poland. (2025, May 19). *Economy and Finance. European Commission*. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economics/poland/economic-forecast-poland_en

EU’s response to the war in Ukraine. Flash Eurobarometer: Reports, April 2022. (2022, May). *European Commission*. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>

Feduniak, S. (2021). Czynniki bezpieczeństwa w stosunkach ukraińsko-polskich. In W. Baluk, J. Makar, M. Doroszko (red.), *Dziedzictwo Józefa Piłsudskiego i Symona Petlury. Przeszłość, terażniejszość i przyszłość partnerstwa Polski i Ukrainy*. Lublin, 317–326.

Gera, V. (2025, May 11). Poland once Threw its Doors open to Millions of Ukrainian Refugees, but the Mood has Shifted. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/poland-ukrainians-presidential-election-4982cc03f7b5a88c8e21cc340087e7e8>

Jarosak, D. (2025, May 21). From open Arms to Political War: how Poland’s Far-right turn Ukraine into a Wedge Issue. *Euromaidan Press*. <https://euromaidanpress.com/2025/05/21/from-open-arms-to-political-war-how-polands-far-right-turned-ukraine-into-a-wedge-issue/>

Koprowski, M. (2008, May 12). ULB czyli «Kultura» i Mieroszewski. *Kresy.pl*. <https://kresy.pl/publicystyka/ulb-czyli-kultura-i-mieroszewski/>

Król, A., Myck, M., & Oczkowska, M. (2025, February 21). Three Years on – Ukrainians in Poland after Russia’s 2022 Invasion. *FREE Network*. <https://freepolicybriefs.org/2025/02/21/ukrainians-in-poland/>

Mróz, M. (2015). Polityka z historią w tle. Trudne dziedzictwo w relacjach polsko-ukraińskich w latach 1991–2015. *Dyplomacja i bezpieczeństwo*, 1/3, 119–135. <https://www.zpz.uni.wroc.pl/Users/46/files/MACIEJ-MROZ-Polityka-z-historia-w-tle-Trudne-dziedzictwo-w-relacjach-polskoukraińskich-w-latach-19912015.pdf>

O Ukraińcach w Polsce i wojnie w Ukrainie. Komunikat z badań. (2024, Październik). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 99. https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_099_24.PDF

OECD Economic Surveys: Poland 2025. Report. (2025, February 4). *Organisation for Economic Co-operation and Development*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-poland-2025_483d3bb9-en.html

Opinions about the Russian Invasion of Ukraine. Polish Public Opinion. (2022, Marzec). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 3. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2022/03_2022.pdf

Polacy o wojnie w Ukrainie. Komunikat z badań. (2024, Grudzień). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 130. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_130_24.PDF

Polacy sądzą, że wojna w Ukrainie zagraża ich bezpieczeństwu? (2024, 8 Kwietnia). *Polska Agencja Prasowa*. <https://www.pap.pl/aktualnosci/polacy-sadza-ze-wojna-w-ukrainie-zagraza-ich-bezpieczenstwu-wypowiedzieli-sie-w-sondazu>

Poland. Security Radar 2025. Europe – Lost in Geopolitics. (2025). *Friedrich-Ebert-Stiftung*. <https://peace.fes.de/security-radar-2025/country-profiles/poland.html>

Polska pomoc dla Ukrainy. (2024, 11 Listopada). *Biuro Bezpieczeństwa Narodowego*. <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/10025,Polska-pomoc-dla-Ukrainy.pdf>

Poushter, J., Huang, Ch., & Clancy, L. (2022, June 22). *Spotlight on Poland: Negative Views of Russia Surge, but Ratings for U.S., NATO, EU Improve*. <https://www.pewresearch.org/global/2022/06/22/spotlight-on-poland-negative-views-of-russia-surge-but-ratings-for-u-s-nato-eu-improve/>

Public Opinion Research Ukrainian Refugees in Poland. May–June 2023. (2023, December). *National Democratic Institute*. <https://www.ndi.org/sites/default/files/Public%20Opinion%20Research.pdf>

Sokół, W. (2022). Partie polityczne w Polsce wobec polityki wschodniej i współpracy polskoukraińskiej: uwarunkowania, koncepcje, ewolucja. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8/2, 99–113.

Solovian, V. (2025, May 20). Polish Elections 2025: Ukraine in Right-Wing Rhetoric. *Ukraine Crisis Media Center*. <https://uacrisis.org/en/polski-vybory-2025-ukrayina-v-rytorytsi-pravyh>

Scovil, J. Co Polacy sądzą o protestach rolników? Komunikat z badań. (2024, 12 Marca). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 11. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/flash_tekst.php?nr=11/2024

Stosunek Polaków do innych narodów. Komunikat z badań. (2025, Luty). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 13. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2025/K_013_25.PDF

Szymańska, J. (2023). TCUP Report: Refugees from Ukraine in Poland: From Reception to Integration. *Ukrainian Research Institute. Harvard University. (HURI)*. <https://>

www.huri.harvard.edu/sites/g/files/omnuum4931/files/huri/files/tcup-szymanska2023-final-v1.pdf

Szynowski, R., Gil, P. (2025, April 7). Rooted in Identity, Aimed at Security: Polish Politics Towards Ukraine and its Ontological Security Foundation. *European Journal of International Security*, 1–21. <https://doi.org/10.1017/eis.2025.10>

Ukraine Refugee Situation: Poland. 30 May 2025. (2025). *Operational Data Portal*. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10781>

Vernon, W. (2025, May 14). ‘Go back to Ukraine’: War Refugees Complain of abuse in Poland. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/articles/clygv2dj78zo>

Wojna w Ukrainie. Projekt Światowid: Marzec 2022. (2022). *IBRiS*. <https://ibris.pl/wp-content/uploads/2024/12/SWIATOWID-Wojna-w-Ukrainie.pdf>

REFERENCES

Aleksiievets, L., Aleksiievets, M., & Ilchuk, I. (2015). Transformatsiia suchasnykh ukrainsko-polskykh vidnosyn u politychnii sferi do yevropeisko-atlantychnoho protsesu (1991–2014 rr.). *Ukraina–Ievropa–Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Istoriiia, mizhnarodni vidnosyny*, 16/2, 108–124. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16(2)_12) (in Ukrainian).

Boiko, N., & Skokova, L. (2022). Ukrainsko-polski reliatsii pid chas viiny 2022 roku v Ukraini: pidgruntia ta naslidky (sotsiologichni analiz). In T. Astramovych-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach, & O. Tsebenko (Eds.), *Arkhitektura bezpeky yevropeiskoho ta yevroatlantychnoho prostoriv: naukova monohrafiia*. Ryha, Latviia: «Baltija Publishing», 13–28. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-225-8-1> (in Ukrainian).

Buslenko, V. (2024). Ukrainsko-polski vidnosyny v 2022–2024 rr. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriia: Politolohiia*, 19, 36–41. <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-4> (in Ukrainian).

Varenia, Z. (2025, Traven 21). Yak Rosiia vplyvaie na polsku hromadsku dumku: feiky, propahanda, manipuliatsii. *Arhument*. <https://argumentua.com/stati/yak-rosiya-vplyvae-na-polsku-gromadsku-dumku-feiki-propaganda-manipulyatsii> (in Ukrainian).

Diachuk, V. (2024, Sichen 15). Poliaky dosi u favori: yak viina zminyly uiavlennia ukraintsiv pro vidnosyny z derzhavamy-susidamy. *Infopost*. <https://infopost.media/polyaky-dosi-u-favori-yak-vijna-zminyly-uyavlennya-ukrayincziv-pro-vidnosyny-z-derzhavamy-susidamy/> (in Ukrainian).

Yendrashchyk, K. (2018). Istorychni problemy ta polityka pamiaty v polsko-ukrainskykh stosunkakh (1991–2017). *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*, 3–4, 237–253 (in Ukrainian).

Zhelikhovskiy, S., & Tykhonenko, I. (2023). Zovnishnopolitychni initsiatyvy Respubliky Polshcha na pidtrymku Ukrainy u rosiisko-ukrainskii viini. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*, 61–71. 10.26693/ahpsxxi2023.si.061. <https://ahpsxxi.org/index.php/journal/article/download/96/79> (in Ukrainian).

Zashkilniak, L. (2008). Ukraina i Polshcha v XX stolitti: vid konfliktiv do porozuminnia. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 17, 3–18 (in Ukrainian).

Ozturk, I. (2025, Cherven 4). Poliaky rizko zminyly stavlennia do ukraintsiv: opytuvannia. *Informatsiine ahentstvo «Hlavkom»*. <https://glavcom.ua/world/observe/poljaki-rizko-zminili-vidnoshennja-do-ukrajintsiv-opytuvannja-1061862.html> (in Ukrainian).

Pikh, O. (2017). Mizh partnerstvom i susidstvom: mizhderzhavni vidnosyny Ukrainy i Polshchi u 2005–2015 rokakh. In M. Lytvyn (Ed.), *Ukrainsko-polski vidnosyny. Novitnia doba*. Lviv, 541–561 (in Ukrainian).

Pikh, O. (2021). Yevroatlantychna intehratsiia u konteksti formuvannia systemy bezpeky ta dvostoronnikh vidnosyn Ukrainy i Polshchi. In I. Soliar (Ed.), O. Muravskiy, & M. Romaniuk (Comps.), *Voienno-politychni interesy Ukrainy v iierarkhii suspilnykh priorytetiv (kinets XX – pochatok XXI stolittia): monohrafiia*. Lviv, 273–307 (in Ukrainian).

Pikh, O. (2024). Skladni pytannia istorychnoho mynuloho u vidnosynakh z Ukrainoiu u polskomu politychnomu dyskursi (1991–2019). In M. Lytvyn, L. Khakhula, O. Pikh, & V. Pasternak (Eds.), *Ukrainski markery istorii Polshchi: transformatsii druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia*. Lviv, 394–426 (in Ukrainian).

Pikh, O. M., & Ruda, O. V. (2022). Polshcha na shliakhu systemnoi transformatsii: zovnishnopolitychni vyklyky ta vnutrishnopolitychni reformy (1989–2004). In *Central Eastern Europe under 1989–2022 socio-economic, political, and cultural-educational transformations: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 176–203. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-211-1-8> (in Ukrainian).

Poliaky pro Ukrainu ta polsko-ukrainski vidnosyny. Zvit doslidzhennia dlia Tsentru Mieroshevskoho. (2025, Sichen). Varshava. <https://mierzewski.pl/upload/2025/03/poliaky-pro-ukrainu-ta-polsko-ukrainski-vidnosyny.pdf> (in Ukrainian).

Senych, M. (2011). Problema ukrainskoi derzhavnosti v politychnii dumtsi Yezhy Gedroitsia. *Studia politologica Ucraino-Polona, 1*, 50–56. <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000071176> (in Ukrainian).

Stoietyski, S. V. (2009). *Ukraina v zovnishnii politytsi Respubliky Polshcha: yevroatlantychnyi ta yevropeyskyi intehratsiynyi vymir. (Istoryko-politolohichne doslidzhennia)*. Kyiv: VD Dmytra Buraho (in Ukrainian).

Ukrainci ta viina. (2022, Kviten). IS. *Vlasna dumka*. https://i-soc.com.ua/assets/files/news/2022/zvit_170422.pdf (in Ukrainian).

Attitude towards other Nationalities. Polish Publicopinion. (2025, Luty). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 2. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2025/02_2025.pdf (in English).

Baluk, W. (2012). Stosunki polsko-ukraińskie w latach 2005–2012. Od romantyzmu do pragmatyzmu. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, 10*, 25–38 (in Polish).

Biłonożko, E. (2025, March 26). Ukrainian Issue in Polish Elections. *The Wilson Center*. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ukrainian-issue-polish-elections> (in English).

Brzeziński, B. (2025, February 17). Angry farmers push Poland away from Ukraine. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/angry-farmers-push-poland-away-ukraine-war-russia-donald-tusk-rafal-trzaskowski-presidential-election/> (in English).

Casert, R. (2023, June 6). EU Warns of ‘Solidarity Fatigue’ Despite Warm welcome for Millions of Ukraine Refugees. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/eu-ukraine-refugees-solidarity-fatigue-russia-propaganda-0bfd0c6aa7538e8bd823923d82765c57> (in English).

Consolini, M. (2025, March 24). Support for Ukraine still high among EU Citizens but some Fall off Apparent among Certain Groups. *Eurofound*. <https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2025/support-ukraine-still-high-among-eu-citizens-some-fall-apparent-among> (in English).

Duszczyk, M., & Kaczmarczyk, P. (2022, July). Poland and War Refugees from Ukraine – Beyond Pure Aid. *CESifo Forum*, 23/4, 36–40. <https://www.ifo.de/DocDL/CESifo-Forum-2022-4-duszczyk-kaczmarczyk-ukrainian-refugee-crisis-july.pdf> (in English).

Economic forecast for Poland. (2025, May 19). *Economy and Finance. European Commission*. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/poland/economic-forecast-poland_en (in English).

EU's response to the war in Ukraine. Flash Eurobarometer: Reports, April 2022. (2022, May). *European Commission*. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772> (in English).

Feduniak, S. (2021). Czynniki bezpieczeństwa w stosunkach ukraińsko-polskich. In W. Baluk, J. Makar, M. Doroszko (red.), *Dziedzictwo Józefa Piłsudskiego i Symona Petlury. Przeszołość, terażniejszość i przyszłość partnerstwa Polski i Ukrainy*. Lublin, 317–326 (in Polish).

Gera, V. (2025, May 11). Poland once Threw its Doors open to Millions of Ukrainian Refugees, but the Mood has Shifted. *The Associated Press*. <https://apnews.com/article/poland-ukrainians-presidential-election-4982cc03f7b5a88c8e21cc340087e7e8> (in English).

Jarosak, D. (2025, May 21). From open Arms to Political War: how Poland's Far-right turn Ukraine into a Wedge Issue. *Euromaidan Press*. <https://euromaidanpress.com/2025/05/21/from-open-arms-to-political-war-how-polands-far-right-turned-ukraine-into-a-wedge-issue/> (in English).

Koprowski, M. (2008, May 12). ULB czyli «Kultura» i Mieroszewski. *Kresy.pl*. <https://kresy.pl/publicystyka/ulb-czyli-kultura-i-mieroszewski/> (in Polish).

Król, A., Myck, M., & Oczkowska, M. (2025, February 21). Three Years on – Ukrainians in Poland after Russia's 2022 Invasion. *FREE Network*. <https://freepolicybriefs.org/2025/02/21/ukrainians-in-poland/> (in English).

Mróz, M. (2015). Polityka z historią w tle. Trudne dziedzictwo w relacjach polsko-ukraińskich w latach 1991–2015. *Dyplomacja i bezpieczeństwo*, 1/3, 119–135. <https://www.zpz.uni.wroc.pl/Users/46/files/MACIEJ-MROZ-Polityka-z-historia-w-tle-Trudne-dziedzictwo-w-relacjach-polskoukraińskich-w-latach-19912015.pdf> (in Polish).

O Ukraińcach w Polsce i wojnie w Ukrainie. Komunikat z badań. (2024, Październik). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 99. https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_099_24.PDF (in Polish).

OECD Economic Surveys: Poland 2025. Report. (2025, February 4). *Organisation for Economic Co-operation and Development*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-poland-2025_483d3bb9-en.html (in English).

Opinions about the Russian Invasion of Ukraine. Polish Public Opinion. (2022, Marzec). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 3. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2022/03_2022.pdf (in English).

Polacy o wojnie w Ukrainie. Komunikat z badań. (2024, Grudzień). *Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS)*, 130. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_130_24.PDF (in Polish).

Polacy sądzą, że wojna w Ukrainie zagraża ich bezpieczeństwu? (2024, 8 Kwietnia). *Polska Agencja Prasowa*. <https://www.pap.pl/aktualnosci/polacy-sadza-ze-wojna-w-ukrainie-zagraza-ich-bezpieczenstwu-wypowiedzieli-sie-w-sondazu> (in Polish).

- Poland. Security Radar 2025. Europe – Lost in Geopolitics. (2025). *Friedrich-Ebert-Stiftung*. <https://peace.fes.de/security-radar-2025/country-profiles/poland.html> (in English).
- Polska pomoc dla Ukrainy. (2024, 11 Listopada). *Biuro Bezpieczeństwa Narodowego*. <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/10025,Polska-pomoc-dla-Ukrainy.pdf> (in Polish).
- Poushter, J., Huang, Ch., & Clancy, L. (2022, June 22). *Spotlight on Poland: Negative Views of Russia Surge, but Ratings for U.S., NATO, EU Improve*. <https://www.pewresearch.org/global/2022/06/22/spotlight-on-poland-negative-views-of-russia-surge-but-ratings-for-u-s-nato-eu-improve/> (in English).
- Public Opinion Research Ukrainian Refugees in Poland. May–June 2023. (2023, December). *National Democratic Institute*. <https://www.ndi.org/sites/default/files/Public%20Opinion%20Research.pdf> (in English).
- Sokół, W. (2022). Partie polityczne w Polsce wobec polityki wschodniej i współpracy polskoukraińskiej: uwarunkowania, koncepcje, ewolucja. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8/2, 99–113 (in Polish).
- Solovian, V. (2025, May 20). Polish Elections 2025: Ukraine in Right-Wing Rhetoric. *Ukraine Crisis Media Center*. <https://uacrisis.org/en/polski-vybory-2025-ukrayina-v-rytorytsi-pravyh> (in English).
- Scovil, J. Co Polacy sądzą o protestach rolników? Komunikat z badań. (2024, 12 Marca). *Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS)*, 11. https://www.cbos.pl/PL/publikacje/flash_tekst.php?nr=11/2024 (in Polish).
- Stosunek Polaków do innych narodów. Komunikat z badań. (2025, Luty). *Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS)*, 13. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2025/K_013_25.PDF (in Polish).
- Szymańska, J. (2023). TCUP Report: Refugees from Ukraine in Poland: From Reception to Integration. *Ukrainian Research Institute. Harvard University. (HURI)*. <https://www.huri.harvard.edu/sites/g/files/omnuum4931/files/huri/files/tcup-szymanska2023-final-v1.pdf> (in English).
- Szynowski, R., Gil, P. (2025, April 7). Rooted in Identity, Aimed at Security: Polish Politics Towards Ukraine and its Ontological Security Foundation. *European Journal of International Security*, 1–21. <https://doi.org/10.1017/eis.2025.10> (in English).
- Ukraine Refugee Situation: Poland. 30 May 2025. (2025). *Operational Data Portal*. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10781> (in English).
- Vernon, W. (2025, May 14). ‘Go back to Ukraine’: War Refugees Complain of abuse in Poland. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/articles/clygv2dj78zo> (in English).
- Wojna w Ukrainie. Projekt Światowid: Marzec 2022. (2022). *IBRiS*. <https://ibris.pl/wp-content/uploads/2024/12/SWIATOWID-Wojna-w-Ukrainie.pdf> (in Polish).

Oksana RUDA*Doctor of Historical Sciences (Dr hab. in History), Senior Research Fellow**Senior Research Fellow of the Department of Contemporary History**I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of the NAS of Ukraine**ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4361-8313>**ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAD-4620-2020>**e-mail: oxana.ruda@gmail.com*

EVOLUTION OF POLISH PUBLIC OPINION TOWARD UKRAINE AND UKRAINIANS (2022–2025): INFLUENCING FACTORS AND DYNAMICS OF CHANGE

This article analyzes the dynamics and transformation of public opinion in Poland toward Ukraine from 2022 to 2025, following the onset of Russia's full-scale invasion. It finds that the unprecedented peak of solidarity observed in the initial months of the war was a unique, highly emotional, and crisis-driven response that mobilized both state institutions and civil society. This reaction was driven by a humanitarian imperative and a shared perception of an existential threat from the Russian Federation. However, this surge in support proved to be an anomaly rather than a stable reflection of long-standing public attitudes, resulting in its gradual decline over time. This decline is interpreted as a return to a more «normal» and pragmatic public stance, shaped by the prolonged effects of the war's security and socio-economic consequences.

The transformation of public sentiment is shown to be influenced by a complex interplay of economic, political, historical, and informational factors. In particular, the «grain crisis» triggered social unrest and economic protests, while the Ukrainian issue was instrumentalized during the 2023 parliamentary and 2025 presidential election campaigns, fueling anti-Ukrainian populist narratives.

Unresolved issues of historical memory, primarily the 1943 Volhynia events, continue to serve as latent but significant sources of tension – especially in the context of Ukraine's European integration ambitions. These vulnerabilities have been systematically exploited by Russian disinformation campaigns to intensify «war fatigue» and erode Polish-Ukrainian solidarity. The article argues that preserving the strategic partnership between Warsaw and Kyiv requires a systemic approach and sustained political will on both sides to develop long-term solutions, engage in a sensitive historical dialogue, and jointly strengthen resilience against malign informational influence.

Key words: public opinion, Ukrainian-Polish relations, Russo-Ukrainian War, solidarity, «war fatigue», «grain crisis», historical memory, disinformation.